

การพัฒนาระบบบัญชีตามแนวคิดเศรษฐกิจพอเพียงของกลุ่มวิสาหกิจชุมชน The Developments of Accounting System under Sufficiency Economy of Community Enterprise

พุทธรณ สุวรรณอาสน์ (Puttamon Suwunna-ard)

ภาควิชาการบัญชีและการเงิน คณะวิทยาการจัดการ มหาวิทยาลัยราชภัฏเชียงใหม่

อีเมลผู้แต่งหลัก : moncm007@gmail.com เบอร์โทร : 085-614-9664

วันที่รับบทความ 13 กุมภาพันธ์ 2561 วันที่แก้ไขบทความ 18 มิถุนายน 2561 วันที่ตอบรับบทความ 9 กรกฎาคม 2561

บทคัดย่อ

การวิจัยเรื่องการพัฒนาบบบัญชีตามแนวคิดเศรษฐกิจพอเพียงของกลุ่มวิสาหกิจชุมชนเป็นการวิจัยเชิงปฏิบัติการแบบมีส่วนร่วม (Participatory Action Research: PAR) มีวัตถุประสงค์เพื่อพัฒนาระบบบัญชีวิสาหกิจชุมชนกลุ่มพัฒนาสตรีบ้านต้นไจ้ (คำขาว) ตำบลสันกำแพง อำเภอสันกำแพง จังหวัดเชียงใหม่ กลุ่มประชากรที่ใช้ในการศึกษาคือ กลุ่มพัฒนาสตรีบ้านต้นไจ้ (คำขาว) ตำบลสันกำแพง อำเภอสันกำแพง จังหวัดเชียงใหม่ จำนวนสมาชิก 33 ราย การเก็บรวบรวมข้อมูลโดยใช้เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัยคือแบบสัมภาษณ์แบบเจาะลึก และการวิเคราะห์ข้อมูลโดยใช้การวิเคราะห์เนื้อหาและสถิติเชิงพรรณนา

ผลการศึกษาพบว่า ระบบบัญชีกลุ่มฯ ได้รับการพัฒนาให้มีความเหมาะสม และใช้ประโยชน์มากขึ้น กล่าวคือ สามารถสรุปผลการดำเนินงานที่แท้จริงได้ในรูปของงบกำไรขาดทุน และควบคุมวัตถุดิบและสินค้าให้อยู่ในระบบสินค้า นอกจากนั้นยังผู้จัดทำบัญชีกลุ่มฯ สามารถคำนวณต้นทุนสินค้าได้อย่างถูกต้อง จึงทำให้สมาชิกกลุ่มฯ มีความพึงพอใจระบบบัญชีใหม่ 10 ประเด็น ได้แก่ 1) สามารถรับรู้รายรับ/รายจ่ายได้ 2) สามารถใช้ควบคุมสินค้าคงคลังได้ 3) สามารถรับรู้ต้นทุนสินค้าได้ 4) ใช้ในการบริหารจัดการสินค้าคงคลังได้ 5) ใช้เป็นข้อมูลบริหารการผลิตสินค้าได้ 6) ใช้ในการควบคุมและบริหารจัดการวัตถุดิบและวัสดุคงคลังได้ 7) สามารถจำแนกลูกหนี้รายตัวและเจ้าหนี้รายตัวได้ 8) สามารถรู้ผลการดำเนินงาน และออกรายงานทางการเงินได้สมเหตุสมผล 9) สามารถวิเคราะห์เงินทุนหมุนเวียนได้ 10) สามารถใช้ข้อมูลบัญชีในการบริหารจัดการการเงินได้

คำสำคัญ : การพัฒนาระบบบัญชี; แนวคิดเศรษฐกิจพอเพียง; กลุ่มวิสาหกิจชุมชน

Abstract

The research on the developments of accounting system under sufficiency economy of community enterprise was regarded as the Participatory Action Research (PAR) with aims to develop the accounting system of community enterprise for Ban

Ton Jok's Woman Development Group (Kham Sao) in San Kamphaeng District of Chiang Mai Province. The population used in this study included a total of 33 members of Ban Ton Jok's Woman Development Group (Kham Sao), San Kamphaeng District, Chiang Mai Province. The data collection was done through in-depth interviews. Descriptive statistics and content analysis were also applied for data analysis.

was also applied for data analysis.

According to the study results, the accounting system of this group was developed for more suitability and functionality. In other words, it could successfully summarize the actual operations in the form of profit-loss statement and control raw materials and goods in the stock. Besides, the accounting preparer was able to calculate the costs accurately, resulting in more satisfaction among the group members towards a new accounting system in 10 aspects. These were as followed: 1) realization of income/expense; 2) inventory controllability; 3) realization of product costs; 4) inventory management; 5) data adaptability for production management; 6) control and management of raw materials and inventories; 7) classification of single debtors and creditors; 8) realization of operational results and issuance of reasonable financial reports; 9) analysis of working capital; and 10) adaptability of accounting data for financial management.

Keywords: development of accounting system; sufficiency economy; community enterprise

บทนำ

ชาวบ้านหมู่บ้านต้นไจ้ อำเภอสันกำแพง จังหวัดเชียงใหม่ ก็เป็นอีกกลุ่มชุมชนหนึ่งที่ได้ร่วมกันจัดตั้งเป็น “กลุ่มวิสาหกิจชุมชน” (community enterprise) ในชื่อกลุ่มพัฒนาสตรีบ้านต้นไจ้ (คำขาว) ตำบลสันกำแพง อำเภอสันกำแพง จังหวัดเชียงใหม่ ซึ่งมีสมาชิกมาจากครัวเรือนต่างๆ ในหมู่บ้านจำนวน 35 คน สินค้าของกลุ่มฯ เป็นสินค้าชุมชนพื้นบ้าน ได้แก่ ได้แก่ กระเป๋าดัดโลก ร้อน หมวกผ้า ยาหอม น้ำยาล้างอเนกประสงค์ เป็นต้น

ที่ผ่านมากลุ่มฯ มีปัญหาด้านระบบบัญชีที่ยังไม่เหมาะสม กล่าวคือ ระบบบัญชีเดิมของกลุ่มฯ ทำบัญชีเงินสดรับ-จ่ายเท่านั้น โดยไม่สามารถสรุปผลการดำเนินงานที่แท้จริงได้ในรูปของงบกำไรขาดทุน อีกทั้งการควบคุมวัตถุดิบและสินค้า ยังไม่เป็นระบบที่เหมาะสม เกิดความยุ่งยากในการ

จัดทำบัญชี เช่นเดียวกับผลการวิจัยของมยุรี บุญโต (2553) พบว่าปัญหาการทำแบบฟอร์มต่างๆ มากเกินไปทำให้เกิดความสับสนในการจัดทำบัญชีและส่งผลให้เกิดความไม่ยอมจัดทำบัญชีที่มีความยุ่งยาก และปัญหาการคำนวณต้นทุนไม่สามารถคำนวณต้นทุนได้อย่างถูกต้องตามหลักระบบบัญชีต้นทุน (ดวงมณี โกมารทัต, 2551)

ในขณะที่หน่วยงานภาครัฐ ก็มีนโยบายส่งเสริมบัญชีชุมชน เช่นนโยบายเรื่อง “ผลักดันบัญชีชุมชน เพื่อสร้างสังคมให้เข้มแข็ง” ซึ่งเรื่องชัย บุญญานันต์ อธิบดีกรมตรวจบัญชีสหกรณ์ เปิดเผยว่าระบบงานที่กรมวางไว้จะส่งผลให้แต่ละองค์กรสามารถตรวจสอบได้ตลอดเวลา เพื่อให้เกิดความโปร่งใส รวมทั้งสมาชิกสามารถขอคู่มือเรื่องบัญชีได้ ซึ่งสิ่งเหล่านี้จะผลักดันให้มีการทำบัญชีครัวเรือนบัญชีชุมชน และบัญชีองค์กร นอกจากนี้ ยังฝึกให้เยาวชนทำบัญชี ก็เป็นรากฐานที่สำคัญของการดำเนินชีวิต

ผู้วิจัยเห็นว่า การพัฒนาวิสาหกิจชุมชนด้านบัญชีจะเป็นการสร้างความเข้มแข็งให้วิสาหกิจชุมชนไปในทิศทางเดียวกันนโยบายกรมตรวจบัญชีสหกรณ์ซึ่งเป็นหน่วยงานภาครัฐ รวมถึงการสนับสนุนด้านแหล่งทุนวิจัยจากสำนักงานคณะกรรมการการอุดมศึกษา จึงเป็นที่มาของงานวิจัยครั้งนี้

วัตถุประสงค์ของการวิจัย

เพื่อพัฒนาระบบบัญชีวิสาหกิจชุมชน กลุ่มพัฒนาสตรีบ้านต้นไฉ้ (คำขาว) ตำบลสันกำแพง อำเภอสันกำแพง จังหวัดเชียงใหม่

กรอบแนวคิด

กรอบแนวคิดการวิจัยครั้งนี้จะเป็นการหาแนวทางแก้ไขปัญหาและพัฒนาระบบบัญชีกลุ่มวิสาหกิจชุมชนให้มีประสิทธิภาพมากขึ้น ซึ่งมีแนวคิด 4 ประการดังนี้ 1) การมีส่วนร่วม สมาชิกมีส่วนร่วมกันค้นหาปัญหาและแนวทางพัฒนาระบบบัญชีที่เหมาะสมต่อไป 2) การเรียนรู้ สมาชิกเรียนรู้จากระบบบัญชีเดิม และพัฒนาระบบบัญชีใหม่ที่เหมาะสม 3) ระบบบัญชีที่เหมาะสม ออกแบบระบบบัญชีที่เหมาะสมให้มีการดำเนินงานเป็นไปอย่างมีประสิทธิภาพและประสิทธิผล 4) **ปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียง** เป็นหลักการสำคัญที่สร้างความเข้มแข็งที่ทำให้สมาชิกกลุ่มๆ สามารถพึ่งพาตนเองได้ โดยให้ประมาณตนเอง ลดรายจ่ายที่ไม่จำเป็น เพิ่มรายได้ตามศักยภาพ เพื่อให้คุณภาพชีวิตอยู่ดีมีสุข แสดงได้ดังภาพที่ 1 นี้

ภาพที่ 1 กรอบแนวคิดการพัฒนาบบบัญชีตามแนวคิดเศรษฐกิจพอเพียงกลุ่มวิสาหกิจชุมชน

วิธีดำเนินการวิจัย

การวิจัยครั้งนี้เป็นการวิจัยเชิงปฏิบัติการแบบมีส่วนร่วม (Participatory Action Research: PAR) มีวิธีการดำเนินงานวิจัยดังนี้

ขอบเขตการวิจัย

1) ขอบเขตด้านพื้นที่ กลุ่มพัฒนาศตรึบ้านต้นไจ้ก (คำชาว) ตำบลสันกำแพง อำเภอสันกำแพง จังหวัดเชียงใหม่

2) ขอบเขตด้านเนื้อหา ศึกษาบริบทด้านระบบบัญชีและรูปแบบบัญชีที่เหมาะสม

3) ขอบเขตด้านประชากร สมาชิกกลุ่ม กลุ่มพัฒนาศตรึบ้านต้นไจ้ก (คำชาว) ตำบลสันกำแพง อำเภอสันกำแพง จังหวัดเชียงใหม่ ประชากรจำนวนรวม 33 ราย โดยแบ่งเป็น 2 กลุ่มได้แก่ 1) กลุ่มผู้จัดทำบัญชีกลุ่มๆ จำนวน 3 ราย และ 2) กลุ่มสมาชิกผู้ใช้ประโยชน์ข้อมูลทางการบัญชีจำนวน 30 ราย

เครื่องมือและการสร้างเครื่องมือเก็บข้อมูล

เครื่องมือและการสร้างเครื่องมือเก็บข้อมูล ประกอบด้วย 1) การสัมภาษณ์ 2) การอภิปรายกลุ่ม 3) ออกแบบระบบบัญชีที่เหมาะสม และ 4) ประเมินผลภายหลังการใช้ระบบบัญชี

1) การสัมภาษณ์ มีการใช้แบบสัมภาษณ์ ซึ่งแบ่งออกเป็น 5 ตอน ได้แก่ ตอนที่ 1 ข้อมูลทั่วไปของสมาชิก ตอนที่ 2 ข้อมูลประสบการณ์ด้านบัญชีของสมาชิก ตอนที่ 3 ข้อมูลเกี่ยวกับรูปแบบบัญชีที่กลุ่มวิสาหกิจใช้อยู่เดิม ตอนที่ 4 ปัญหาและอุปสรรคในการบันทึกบัญชีและใช้ระบบบัญชีเดิม และตอนที่ 5 ความต้องการจากระบบบัญชีใหม่

2) การอภิปรายกลุ่ม เป็นการอภิปรายถึงปัญหาและอุปสรรคจากระบบบัญชีเดิม และหาแนวทางในการแก้ไขปัญหาภายใต้บริบทและศักยภาพของสมาชิกกลุ่มพัฒนาศตรึบ้านต้นไจ้ก (คำชาว)

3) ออกแบบระบบบัญชีที่เหมาะสม โดยการออกแบบระบบบัญชีใหม่เพื่อแก้ไขปัญหา ระบบบัญชีเดิม และออกแบบความความต้องการจากระบบบัญชีใหม่

4) ประเมินผล มีการประเมินผลแบ่งออกเป็น 3 ส่วนได้แก่ ส่วนที่ 1 ผู้วิจัยประเมินถึงความถูกต้องเหมาะสมในการจัดทำบัญชีแต่ละบัญชี ส่วนที่ 2 ผู้จัดทำบัญชีกลุ่มฯ เป็นผู้ประเมินถึงความพึงพอใจการใช้ระบบบัญชีใหม่ของผู้จัดทำบัญชี และส่วนที่ 3 สมาชิกกลุ่มฯ ในฐานะผู้ใช้ประโยชน์ ข้อมูลทางบัญชีเป็นผู้ประเมิน

การรวบรวมข้อมูล แบ่งขั้นตอนออกเป็น 3 ขั้นตอน ได้แก่

1) ขั้นตอนเตรียมตัวก่อนเก็บข้อมูล ศึกษาเอกสารและงานวิจัยที่เกี่ยวข้อง และสำรวจพื้นที่บริบทชุมชนกับสมาชิกกลุ่มพัฒนาสตรีบ้านต้นไฉ้ (คำขาว) เพื่อให้ทราบถึงปัญหาและความต้องการในรูปแบบระบบบัญชี

2) ขั้นตอนระหว่างเก็บข้อมูล มีการดำเนินการศึกษาบริบทชุมชนโดยจัดเวทีอภิปรายกลุ่ม โดยมีสมาชิกกลุ่มพัฒนาสตรีบ้านต้นไฉ้ (คำขาว) จำนวน 33 คน

3) ขั้นตอนหลังเก็บข้อมูล มีการตรวจสอบความถูกต้องของข้อมูล วิเคราะห์ข้อมูล และหาแนวทางแก้ไขปัญหาและความต้องการของสมาชิกกลุ่มภายใต้บริบทและศักยภาพของสมาชิกกลุ่มพัฒนาสตรีบ้านต้นไฉ้ (คำขาว)

ผลการวิจัย

ระบบบัญชีวิสาหกิจชุมชนกลุ่มพัฒนาสตรีบ้านต้นไฉ้ (คำขาว) ตำบลสันกำแพง อำเภอสันกำแพง จังหวัดเชียงใหม่ ได้รับการพัฒนาระบบบัญชีเดิมให้เป็นระบบบัญชีที่เหมาะสมบนปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียง โดยเกิดจากการเรียนรู้แนวทางแก้ไขและพัฒนาบบบัญชีใหม่เป็นระบบบัญชีที่เหมาะสมกลุ่มฯ โดยผู้จัดทำบัญชีสามารถทำได้ และสมาชิกกลุ่มสามารถใช้ประโยชน์จากข้อมูลในการจัดทำบัญชีได้

ในการพัฒนาระบบบัญชีของกลุ่มพัฒนาสตรีบ้านต้นไฉ้ (คำขาว) ได้ใช้กรอบแนวคิด 4 องค์ประกอบดังนี้ 1) การมีส่วนร่วม 2) การเรียนรู้ 3) ระบบบัญชีที่เหมาะสม 4) ปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียง พบว่า

1) การมีส่วนร่วม

สมาชิกทุกคนได้มีเข้ามามีส่วนร่วมในการวิเคราะห์ปัญหาระบบบัญชีเดิม โดยสามารถสรุปปัญหาด้านบัญชีการเงินได้ 2 ประการ 1) ระบบบัญชีเดิมไม่สามารถสรุปผลการดำเนินงานที่แท้จริงได้ในรูปของงบกำไรขาดทุน 2) การควบคุมวัตถุดิบ/สินค้าไม่เป็นระบบ ไม่ได้มีการจดบันทึกอย่างมีระบบ ส่งผลถึงการไม่สามารถคำนวณต้นทุนสินค้าได้ ในกิจกรรมนี้ได้รับความร่วมมือจากสมาชิกกลุ่มฯ แสดงได้ดังภาพที่ 2

ภาพที่ 2 สมาชิกกลุ่มฯ ร่วมกันวิเคราะห์ปัญหาาระบบบัญชีเดิม

2) การเรียนรู้

สมาชิกกลุ่มพัฒนาสตรีบ้านต้นไฉ้ (คำขาว) ได้เข้าเรียนรู้ศึกษาดูงานและสร้างเครือข่ายด้านบัญชีของกลุ่มวิสาหกิจชุมชนกลุ่มตัดเย็บบ้านดอนหลวง อำเภอป่าซาง จังหวัดลำพูน เรื่องระบบการจัดทำธุรกิจแบบพาณิชย์กรรม หรือการซื้อมาขายไป กิจกรรมนี้เป็นการเรียนรู้และสร้างเครือข่ายระหว่างกลุ่มวิสาหกิจชุมชน แสดงได้ดังภาพที่ 3

ภาพที่ 3 สมาชิกกลุ่มบ้านต้นไฉ้ ได้เรียนรู้กับกลุ่มวิสาหกิจชุมชนกลุ่มตัดเย็บบ้านดอนหลวง

3) ระบบบัญชีที่เหมาะสม

ในส่วนระบบบัญชีที่เหมาะสมนี้ แบ่งออกเป็น 3 ขั้นตอนได้แก่ การออกแบบ การอบรม และการประเมินผล

3.1) การออกแบบ ในขั้นตอนนี้ทางคณะกรรมการวิสาหกิจชุมชน และผู้มีส่วนเกี่ยวข้องในด้านบัญชีของกลุ่มพัฒนาสตรีบ้านต้นไฉ้ (คำขาว) ได้ร่วมกันพัฒนาระบบบัญชี โดยมีเป้าหมาย 2 ประการได้แก่ 1) เป็นระบบบัญชีที่สามารถสรุปผลการดำเนินงานและคำนวณต้นทุนได้ และ 2) การใช้งานง่ายและสะดวก

การออกแบบบัญชีที่เหมาะสมสำหรับกลุ่มพัฒนาสตรีบ้านต้นไฉ้ (คำขาว) ประกอบด้วยสมุดบัญชี 6 เล่ม 8 บัญชี ซึ่งสมุดบัญชีแต่ละเล่มจะมีสีสันทันที่แตกต่างกัน เพื่อความง่ายต่อการจดจำและสะดวกในการเลือกใช้งาน ดังนี้

ตารางที่ 1 สรุปลักษณะสมุดบัญชี 6 เล่ม 8 บัญชี

สมุดบัญชี	บัญชี	สีปกสมุด	หมายเหตุ
สมุด 1	1. บัญชีเงินสดรับ	ปกสีฟ้าตัวหนังสือ “รายรับ” สีน้ำเงินเข้ม	
สมุด 2	2. บัญชีเงินสดจ่าย	ปกสีฟ้าตัวหนังสือ “รายจ่าย” สีแดง	
สมุด 3	3. บัญชีต้นทุนสินค้า	ปกสีน้ำตาล	2 บัญชี อยู่ใน สมุดเล่มเดียวกัน
	4. บัญชีคุมสินค้า		
สมุด 4	5. บัญชีคุมวัตถุดิบ	ปกสีน้ำตาล	
สมุด 5	6. บัญชีลูกหนี้รายตัว	ปกสีม่วง	2 บัญชี อยู่ใน สมุดเล่มเดียวกัน
	7. บัญชีเจ้าหนี้รายตัว		
สมุด 6	8. บัญชีทะเบียนสินทรัพย์	ปกสีเขียว	

นอกจากนั้น ยังได้มีการวางระบบการควบคุมภายในด้านวัตถุและสินค้าตามหลักการควบคุมภายในที่ดี โดยให้มีการจดบันทึกการรับเข้าและจ่ายออกวัตถุดิบและสินค้าอยู่เสมอ

3.2) การอบรม ขั้นตอนนี้เป็นการเรียนรู้การใช้งานระบบบัญชีใหม่ออกเป็น 2 ส่วน ได้แก่ 1) การอบรมการทำบัญชีกลุ่มฯ และ 2) การอบรมการใช้ประโยชน์บัญชีกลุ่มฯ

ส่วนที่ 1. การอบรมการทำบัญชีกลุ่มฯ (สำหรับผู้จัดทำบัญชีกลุ่มวิสาหกิจชุมชน) เพื่อให้ผู้ที่มีหน้าที่จัดทำบัญชีได้มีความรู้และสามารถจัดทำบัญชีในระบบบัญชีใหม่ได้ถูกต้อง แสดงได้ดังภาพที่ 4

ภาพที่ 4 การอบรมการทำบัญชีกลุ่มฯ (สำหรับผู้จัดทำบัญชีกลุ่มวิสาหกิจชุมชน)

ส่วนที่ 2. การอบรมการใช้ประโยชน์บัญชีกลุ่มฯ (สำหรับสมาชิกกลุ่มวิสาหกิจชุมชน) เพื่อให้สมาชิกทุกท่านได้ทราบถึงระบบบัญชีใหม่ที่จะได้นำมาใช้ และการใช้ประโยชน์จากระบบบัญชีใหม่ได้อย่างไรบ้างในฐานะสมาชิกกลุ่มฯ กิจกรรมนี้สมาชิกกลุ่มฯ ได้ให้ความสนใจเป็นอย่างมาก แสดงได้ดังภาพที่ 5

ภาพที่ 5 การอบรมการใช้ประโยชน์บัญชีกลุ่มฯ (สำหรับผู้ใช้อ้างอิงข้อมูลทางบัญชี)

3.3) การประเมินผล เพื่อทราบประสิทธิภาพและประสิทธิผล ปัญหาและอุปสรรคของการใช้ระบบบัญชีใหม่ แบ่งออกเป็น 3 ส่วนได้แก่

ส่วนที่ 1 ผลประเมินผลการใช้ระบบบัญชีกลุ่ม (โดยผู้วิจัยเป็นผู้ประเมิน) สามารถแบ่งได้เป็น 2 กลุ่มคือ **กลุ่มที่ 1 ระดับดี** คือกลุ่มบัญชีที่ผู้ทำบัญชีสามารถทำได้ถูกต้องในระดับดี ได้แก่ บัญชี 1 (บัญชีรายรับ) บัญชี 2 (บัญชีรายจ่าย) บัญชี 6 (บัญชีลูกหนี้รายตัว) บัญชี 7 (บัญชีเจ้าหนี้รายตัว) เนื่องจากผู้จัดทำบัญชีมีประสบการณ์การทำบัญชีรายรับรายจ่าย (สมุดบัญชีเดิม) ของกลุ่มอยู่แล้ว จึงมีความเข้าใจในหลักการทำบัญชี และสามารถแยกประเภทรายรับในสมุดรายรับ และสามารถแยกประเภทรายจ่ายในสมุดรายจ่ายได้ถูกต้อง สำหรับ**กลุ่มที่ 2 ระดับพอใช้** คือกลุ่มบัญชีที่ผู้ทำบัญชียังไม่สามารถทำบัญชีได้อย่างถูกต้อง ซึ่งยังต้องมีการแก้ไขปรับปรุง ได้แก่ บัญชี 3 (บัญชีต้นทุนสินค้า) บัญชี 4 (บัญชีคุมสินค้า) บัญชี 5 (บัญชีคุมวัตถุดิบคงคลัง) บัญชี 8 (สมุดบัญชีทะเบียนสินทรัพย์) เนื่องจากทางกลุ่มฯ ยังไม่เคยจัดทำมาก่อนจึงยังไม่มี ความมั่นใจในรายละเอียดในการบันทึกรายการต่างๆ ลงไปในบัญชี แต่ทางกลุ่มฯ ได้พยายามในการจัดทำในกระดาษอื่นๆ ที่ไม่ใช่แบบฟอร์มที่กำหนด ซึ่งภาพการติดตามประเมินผลแสดงได้ดังภาพที่ 6

ภาพที่ 6 การประเมินผลระบบบัญชีกลุ่มฯ

ส่วนที่ 2 การประเมินผลการใช้ระบบบัญชีกลุ่มฯ (ผู้จัดทำบัญชีกลุ่มฯ เป็นผู้ประเมิน) เป็นบทสัมภาษณ์ความพึงพอใจการใช้ระบบบัญชีใหม่ของผู้จัดทำบัญชี ซึ่งอยู่บนเว็บไซต์ YOUTUBE (<http://youtu.be/NHY1C3D-6Ps>) โดยผู้อ่านสามารถใช้โทรศัพท์มือถือ (Smartphone) เปิดเข้า application LINE เลือกสแกน QR Code แล้วสแกนภาพที่ 7 เพื่อเปิดเข้าชมได้

ภาพที่ 7 QR Code เพื่อเปิดเข้าชมบทสัมภาษณ์ผู้ใช้งานระบบบัญชีใหม่

บทสัมภาษณ์ผู้ใช้งานระบบบัญชีใหม่ มีความยาว 2:32 นาที มีผู้จัดทำบัญชีกลุ่มๆ จำนวน 3 ท่าน ผู้ให้สัมภาษณ์ใช้ภาษาถิ่นภาคเหนือ (คำเมือง) ถอนข้อความใช้ภาษาไทยกลาง แสดงได้ดังนี้

ตารางที่ 2 บทสัมภาษณ์ (บางส่วน) ความพึงพอใจในระบบบัญชีใหม่ กลุ่มพัฒนาสตรีบ้านต้นไฉ้

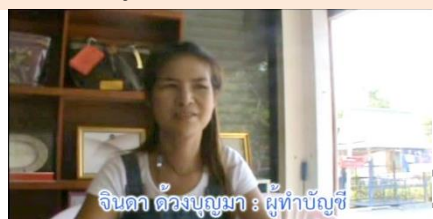
สัมภาษณ์ผู้จัดทำบัญชี (1)

กรณีการ จันบรรณนธ์ : ผู้ทำบัญชี

“...ระบบเก่ามีปัญหาคือ ไม่เข้าที่ มันมีหลายอย่างอยู่ในบัญชี ไม่สามารถแยกประเภทได้ ดูโดยรวมแล้วคือสามารถเข้าใจได้แค่คนๆ เดียว (ผู้ทำบัญชีเอง) อันใหม่ก็ดีขึ้น แยกประเภทได้ แยกรายรับ รายจ่าย ดูง่ายขึ้น ทำงานง่ายขึ้น คิดก็ง่าย ทำก็ง่ายค่ะ...”

สัมภาษณ์ผู้จัดทำบัญชี (2)

จินดา ดวงบุญมา : ผู้ทำบัญชี

“...คุณสต็อกด้วย เมื่อก่อนซื้อมาทำไปไม่ได้คุณเลย เราจะได้คุณ วัตถุดิบของเราเลย ไม่ได้นับจำนวน ซื้อมาใช้ไปก็คือจบ แต่ก่อนที่ ซื้อมานี้ก็จะค้นก็ได้แต่ก็ยุ่งยาก อันใหม่นี้เราเอามาลงเป็นอย่างดี อาจารย์ให้มา ทำได้ คุณได้...”

สัมภาษณ์ประธานกลุ่มพัฒนาสตรีบ้านต้นไฉ้ (คำขาว)

บ๋อง อภิญาวงศ์เลิศ : ประธานกลุ่ม

“...สามารถดูง่ายขึ้น แล้วก็เช็คจำนวนได้ง่ายขึ้น รู้ที่ไปที่มาของเงิน นื่องๆก็ได้ช่วยกันโดยที่อาจารย์มาเยี่ยมมาเช็คบ่อยๆ เลยกระตุ้นให้ แต่ละคนมีการสอนกันทำบัญชี สรุปแล้วก็คือใช้วิธีสอนกัน แล้วมันดี สำหรับทุกคน”

ส่วนที่ 3 การประเมินผลการใช้ประโยชน์ข้อมูลทางบัญชี (สมาชิกกลุ่มๆ เป็นผู้ประเมิน) ผู้วิจัยได้เก็บข้อมูลความพึงพอใจเปรียบเทียบระหว่างระบบบัญชีเดิมและระบบบัญชีใหม่ จากสมาชิกกลุ่มๆ จำนวน 30 คน ซึ่งมีผลการเปรียบเทียบดังตารางที่ 3 นี้

ตารางที่ 3 แสดงระดับความพึงพอใจระบบบัญชีเดิมและระบบบัญชีใหม่ของสมาชิกกลุ่มฯ

ประเด็น	ระบบบัญชีเดิม			ระบบบัญชีใหม่		
	μ	S.D.	ระดับ	μ	S.D.	ระดับ
ข้อ1) สามารถรับรู้รายรับ / รายจ่ายได้	2.83	0.65	ปานกลาง	5.00	0.00	มากที่สุด
ข้อ2) สามารถใช้ควบคุมสินค้าคงคลังได้	2.73	0.69	ปานกลาง	4.83	0.38	มากที่สุด
ข้อ3) สามารถรับรู้ต้นทุนสินค้าได้	1.53	0.51	น้อย	4.80	0.41	มากที่สุด
ข้อ4) ใช้ในการบริหารจัดการสินค้าคงคลังได้	2.10	0.76	น้อย	4.87	0.35	มากที่สุด
ข้อ5) ใช้เป็นข้อมูลบริหารการผลิตสินค้าได้	1.40	0.62	น้อยที่สุด	4.83	0.38	มากที่สุด
ข้อ6) ใช้ในการควบคุมและบริหารจัดการวัตถุดิบและวัสดุคงคลังได้	1.83	0.87	น้อย	4.87	0.35	มากที่สุด
ข้อ7) สามารถจำแนกลูกหนี้รายตัวและเจ้าหนี้รายตัวได้	1.07	0.25	น้อยที่สุด	4.87	0.35	มากที่สุด
ข้อ8) สามารถรู้ผลการดำเนินงาน และออกรายงานทางการเงินได้สมเหตุสมผล	1.50	0.51	น้อยที่สุด	5.00	0.00	มากที่สุด
ข้อ9) สามารถวิเคราะห์เงินทุนหมุนเวียนได้	2.70	0.65	ปานกลาง	5.00	0.00	มากที่สุด
ข้อ10) สามารถใช้ข้อมูลบัญชีในการบริหารจัดการการเงินได้	1.93	0.78	น้อย	4.77	0.43	มากที่สุด

* หมายเหตุ ค่าเฉลี่ย (μ) และค่าเบี่ยงเบนมาตรฐาน (S.D.) ระดับความสำคัญ

จากผลการเปรียบเทียบพบว่า สมาชิกจำนวน 30 คน มีความพึงพอใจระบบบัญชีใหม่มากกว่าระบบบัญชีเดิมดังนี้ ข้อ1) สามารถรับรู้รายรับ / รายจ่ายได้ ข้อ2) สามารถใช้ควบคุมสินค้าคงคลังได้ ข้อ3) สามารถรับรู้ต้นทุนสินค้าได้ ข้อ4) ใช้ในการบริหารจัดการสินค้าคงคลังได้ ข้อ5) ใช้เป็นข้อมูลบริหารการผลิตสินค้าได้ ข้อ6) ใช้ในการควบคุมและบริหารจัดการวัตถุดิบและวัสดุคงคลังได้ ข้อ7) สามารถจำแนกลูกหนี้รายตัวและเจ้าหนี้รายตัวได้ ข้อ8) สามารถรู้ผลการดำเนินงาน และออกรายงานทางการเงินได้สมเหตุสมผล ข้อ9) สามารถวิเคราะห์เงินทุนหมุนเวียนได้ ข้อ10) สามารถใช้ข้อมูลบัญชีในการบริหารจัดการการเงินได้

4) ประสิทธิภาพของกิจกรรม

ในโครงการวิจัยในครั้งนี้ได้ประยุกต์ใช้ “ประสิทธิภาพของกิจกรรม” ตามที่มีหลักการว่า “ให้ประเมินตนเอง ไม่ทำอะไรที่เกินกำลังของตนเอง ให้ใช้ง่ายตามที่ตนเองมีอยู่” โดยกลุ่มได้นำข้อมูลบัญชีในอดีตมาวิเคราะห์ เพื่อการประมาณกำลังตนเองของกลุ่มฯ และสามารถจัดสรรการลงทุนที่ไม่เกินกว่ากำลังและเงินลงทุนของกลุ่มฯ ตลอดจนสามารถหาแนวทางการลดค่าใช้จ่าย ซึ่งเป็นการประหยัดค่าใช้จ่ายของกลุ่มฯ ได้อีกทางหนึ่ง

สรุปและอภิปรายผล

ในงานวิจัยครั้งนี้กลุ่มพัฒนาสตรีบ้านต้นไฉ้ (คำขาว) ตำบลสันกำแพง อำเภอสันกำแพง จังหวัดเชียงใหม่ ได้รับการพัฒนาระบบบัญชีจากเดิมเป็นระบบใหม่ที่มีความเหมาะสม โดยสมาชิกทุกคนได้มีส่วนร่วมในการวิเคราะห์ปัญหาและร่วมกันหาแนวทางการแก้ไขปัญหา ส่งผลให้สมาชิกกลุ่มฯ มีจุดมุ่งหมายร่วมกันในการพัฒนากลุ่มวิสาหกิจของตนเองให้ดีขึ้น เปรียบเสมือนพนักงานในองค์กรที่มีความจงรักภักดีต่อองค์กร และส่งผลทำให้ทุกคนปฏิบัติงานเพื่อขับเคลื่อนให้องค์กรของตนเองให้ดีขึ้น นอกจากนี้สมาชิกเกิดการเรียนรู้โดยศึกษาดูงานวิสาหกิจชุมชนบ้านดอนหลวง อำเภอป่าซาง จังหวัดลำพูน ทำให้สมาชิกกลุ่มเกิดแนวความคิดการพัฒนาและสร้างเครือข่ายระหว่างกลุ่มวิสาหกิจชุมชน จึงเป็นอีกปัจจัยหนึ่งที่เสริมแนวความคิดการพัฒนากลุ่มให้ดีขึ้น

ระบบบัญชีที่เหมาะสม เป็นอีกปัจจัยหนึ่งที่ทำให้สมาชิกทุกคนไม่มีความรู้สึกละเลยว่าเป็นสิ่งที่ยากต่อความเข้าใจ โดยผู้จัดทำบัญชีกลุ่มฯ จำนวน 3 คน สามารถสรุปผลการดำเนินงานที่แท้จริงได้ในรูปของงบกำไรขาดทุน และควบคุมวัตถุดิบและสินค้าให้อยู่ในระบบสินค้า นอกจากนั้นยังผู้จัดทำบัญชีกลุ่มฯ สามารถคำนวณต้นทุนสินค้าได้อย่างถูกต้อง ซึ่งเป็นผลมาจาก “การออกแบบบัญชีที่ง่ายต่อผู้จัดทำบัญชี” โดยมีการออกแบบสลิปบันทึกบัญชีที่แตกต่างกัน มีการออกแบบให้มีระบบบันทึกบัญชีและคำนวณที่ไม่ซับซ้อน และรวมถึงการออกแบบการรวมบัญชีที่คล้ายกันไว้ในเล่มเดียวกัน ได้แก่ สมุด 3 รวมบัญชีต้นทุนสินค้าและบัญชีคุมสินค้า สมุด 5 รวมบัญชีลูกหนี้รายตัวและบัญชีเจ้าหนี้รายตัว จึงมีผลทำให้ผู้จัดทำบัญชีสามารถจดจำและสะดวกในการใช้งานได้ง่ายมากขึ้น ซึ่งสอดคล้องกับผลการวิจัยของ บันเฉย ศรีแก้ว, วิภาภรณ์ ศรีหาธาตุ, ปิยะณัฐ ฤณพุทธม (2559) ในเรื่อง สมาชิกกลุ่มมีความต้องการรูปแบบบัญชีการเงินที่มีรูปแบบที่ง่าย ไม่ซับซ้อน สามารถจัดทำบัญชีโดยสมาชิกกลุ่มผู้ทำบัญชีได้เอง และสอดคล้องกับมยุรี บุญโต (2553) ศึกษาการจัดทำบัญชีธุรกิจชุมชนในจังหวัดอุทัยธานี ซึ่งมีปัญหาการทำแบบฟอร์มต่างๆ มากเกินไปทำให้เกิดความสับสนในการจัดทำบัญชีและส่งผลให้เกิดความไม่อยากจัดทำบัญชีที่มีความยุ่งยาก

สำหรับสมาชิกกลุ่มฯ (ผู้ใช้ประโยชน์ข้อมูลด้านบัญชี) จำนวน 30 คน มีระดับความพึงพอใจเพิ่มขึ้นในการใช้ข้อมูลระบบบัญชีใหม่ ประเด็นดังนี้ 1) สามารถรับรู้รายรับ / รายจ่ายได้ 2) สามารถ

ใช้ควบคุมสินค้าคงคลังได้ 3) สามารถรับรู้ต้นทุนสินค้าได้ 4) ใช้ในการบริหารจัดการสินค้าคงคลังได้ 5) ใช้เป็นข้อมูลบริหารการผลิตสินค้าได้ 6) ใช้ในการควบคุมและบริหารจัดการวัตถุดิบและวัสดุคงคลังได้ 7) สามารถจำแนกลูกหนี้รายตัวและเจ้าหนี้รายตัวได้ 8) สามารถรู้ผลการดำเนินงาน และออกรายงานทางการเงินได้สมเหตุสมผล 9) สามารถวิเคราะห์เงินทุนหมุนเวียนได้ 10) สามารถใช้ข้อมูลบัญชีในการบริหารจัดการการเงินได้ ซึ่งเป็นผลมาจากระบบบัญชีใหม่สามารถให้สารสนเทศด้านบัญชีต่อสมาชิกกลุ่มฯ ในลักษณะ “สมาชิกรู้ที่ไปที่มา และตรวจสอบได้”

เมื่อนำข้อมูลด้านบัญชีของกลุ่มพัฒนาสตรีบ้านต้นไฉ้ (คำขาว) เข้ามาประชุมเพื่อนำเสนอให้สมาชิกทุกท่านได้เห็นฐานะทางการเงินร่วมกัน ทำให้สมาชิกกลุ่มเกิดแนวคิดในการประยุกต์ใช้ปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียง ในการประมาณกำลังของกลุ่มฯ ประมาณการจัดสรรทรัพยากรของกลุ่ม ประมาณการลงทุนที่ไม่เกินกว่าเงินลงทุนที่ตนเองมีอยู่ ตลอดจนสามารถหาแนวทางการลดค่าใช้จ่ายบางอย่างที่ไม่จำเป็นลง

การวิจัยครั้งนี้ได้สอดคล้องตามนโยบายส่งเสริมบัญชีชุมชน เรื่อง “ผลักดันบัญชีชุมชน เพื่อสร้างสังคมให้เข้มแข็ง” ของกรมตรวจบัญชีสหกรณ์ โดยอธิบดีกรมตรวจบัญชีสหกรณ์ ระบุว่า การส่งเสริมการจัดทำบัญชีชุมชน ซึ่งจะทำให้แต่ละองค์กรสามารถตรวจสอบได้ตลอดเวลา เกิดความโปร่งใส รวมทั้งสมาชิกทราบข้อมูลด้านบัญชีได้ อีกทั้งได้รับการสนับสนุนจากหน่วยงานภาครัฐ ได้แก่ เครือข่ายบริหารการวิจัยภาคเหนือตอนบน สำนักงานคณะกรรมการการอุดมศึกษา เป็นผู้สนับสนุนด้านงบประมาณในงานวิจัยนี้

ข้อเสนอแนะ

จากผลการศึกษาข้างต้น กลุ่มวิสาหกิจชุมชนกลุ่มพัฒนาสตรีบ้านต้นไฉ้ (คำขาว) ได้มีระบบบัญชีที่สามารถให้ข้อมูลด้านผลการดำเนินงานและต้นทุนได้แล้วนั้น กลุ่มวิสาหกิจชุมชนกลุ่มพัฒนาสตรีบ้านต้นไฉ้ (คำขาว) สามารถเพิ่มเพิ่มศักยภาพด้านบัญชีให้มากขึ้นได้โดยการนำแนวคิดการวิเคราะห์ข้อมูลทางการเงินเพื่อการวางแผนทางการเงินซึ่งอาจใช้การวิเคราะห์ยอดขาย หรือการวางแผนการเงินในช่วงระยะเวลาต่างๆ ได้

ดังนั้น ขอเสนอแนะควรศึกษาเพิ่มเติม การวางแผนทางการเงินด้วยการวิเคราะห์ข้อมูลทางการเงินของกลุ่มวิสาหกิจชุมชนกลุ่มพัฒนาสตรีบ้านต้นไฉ้ (คำขาว) ซึ่งจะส่งผลทำให้กลุ่มมีแผนการดำเนินงานที่สอดคล้องตามบริบทของกลุ่มฯ อันจะทำให้กลุ่มฯ มีความเข้มแข็งทางด้านบัญชีการเงินที่ครอบคลุมมากขึ้นต่อไป

เอกสารอ้างอิง

- กชกร เฉลิมกาญจนา. (2557). **การบัญชีบริหาร (Management Accounting)**. กรุงเทพฯ: สำนักพิมพ์แห่งจุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย.
- จิตรา พูลเพิ่มทรัพย์. (2544). **หลักการบัญชีต้นทุน**. กรุงเทพฯ: โรงพิมพ์มหาวิทยาลัยเกษตรศาสตร์.
- ณดา จันทร์สม. (2552). **หลักปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียง**. กรุงเทพฯ: สำนักวิจัยสถาบันบัณฑิตพัฒนบริหารศาสตร์.
- ณัฐพร พันธุ์อุดม. (2549). **แนวทางการควบคุมภายในที่ดี**. กรุงเทพฯ: ตลาดหลักทรัพย์แห่งประเทศไทย.
- ดวงมณี โกมารทัต. (2551). **การบัญชีต้นทุน**. กรุงเทพฯ: สำนักพิมพ์จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย.
- บันเอย ศรีแก้ว, วิภากรณ ศรีหาธาตุ และปิยะณัฐ ฤณพุทธม. (2559). “การพัฒนารูปแบบบัญชีการเงินวิสาหกิจชุมชนทอผ้าสีธรรมชาติ: กรณีศึกษากลุ่ม บ้านหนองหัววัว ตำบลโคกสี อำเภอมือง จังหวัดขอนแก่น”, **วารสารวิชาการ สมาคมสถาบันอุดมศึกษาเอกชนแห่งประเทศไทย ในพระราชูปถัมภ์ สมเด็จพระเทพรัตนราชสุดาฯ สยามบรมราชกุมารี** 22(2) : 121-130.
- ประพันธ์ ศิริรัตน์ดำรง. (2543). **การวางระบบบัญชี**. กรุงเทพฯ: สำนักพิมพ์จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย.
- มยุรี บุตรโต. (2553). **การจัดทำบัญชีธุรกิจชุมชนในจังหวัดอุทัยธานี**. งานวิจัยคณะวิทยาการจัดการ มหาวิทยาลัยราชภัฏนครสวรรค์.
- วิจิตร พูลเพิ่มทรัพย์. (2544). **หลักการบัญชีต้นทุน**. กรุงเทพฯ: โรงพิมพ์มหาวิทยาลัยเกษตรศาสตร์.
- Drury, C. (2008). **Management and Cost Account 7th ed.** London: South-Western Cengage Learning.
- Edward J. VanDerbeck. (2008). **Principle of Cost Accounting. 14th ed** Thomson: South-Western.
- Jamie Pratt. (2011). **Financial Accounting in an Economic Context. Eighth Edition** Wiley.